

Mediernes ret til at offentliggøre billeder af offentligt kendte personer efter *von Hannover nr. 2*

Af forskningschef, docent, ph.d. i medieret Vibeke Borberg, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, professor, dr.jur. Thomas Riis og professor, dr.jur. Henrik Udsen, Center for information- og innovationsret, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Med udgangspunkt i Menneskerettighedsdomstolens dom i *von Hannover nr. 2* belyser artiklen retstilstanden vedrørende mediernes adgang til uden samtykke at bringe billeder taget i det offentlige rum af personer, som er kendt i offentligheden. Som led heri vurderes, om retstilstanden i Danmark er i overensstemmelse med de principper, der lægges til grund i dommen.

1. Indledning

I en principiel dom fra 2012 har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) fastlagt de overordnede principper for bedømmelsen af sager om mediernes offentliggørelse af fotografier af *offentligt kendte personer*.¹ Det drejer sig om Menneskerettighedsdomstolens dom af 7. februar 2012 i sagen *von Hannover mod Germany (No 2)* (herefter *von Hannover nr. 2*).² Dommen fastlægger både, hvilken metode der skal anvendes, og hvilke kriterier der skal inddrages ved afvejningen af modstående hensyn, og definerer også rammerne for den skønsmargin, som tilkommer konventionslandenes myndigheder og domstole ved EMD's prøvelse af klager i denne type sager. I den konkrete sag havde prinsesse Caroline von Hannover af Monaco for anden gang klaget over, at hendes rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) art. 8 (igen) var blevet tilsidesat af tyske domstole, som ikke fuldt ud havde givet prinsessen medhold i, at nogle tyske ugeblade havde krænket hendes privatliv. De nærmere omstændigheder ved sagen er omtalt i afsnit 2.

1. Se nærmere om begrebet *offentligt kendte personer* i afsnit 2.3.2.

2. Application nos 40660/08 og 60641/08. Dommen er afsagt af Grand Chambre i enstemmighed (17 dommere). Samme dag afsagde Grand Chambre dom i sagen *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012). De to sager havde tidligere været kumuleret, men under voteringen besluttede Grand Chambre at afgøre sagerne hver for sig. Begge sager drejede sig om sammenstød mellem art. 8 og 10 i forbindelse med offentliggørelse af fotografier og omtale af kendte personer, men hvor *von Hannover nr. 2* var indbragt for EMD af de afbildede personer med påstand om krænkelse af art. 8, var *Axel Springer AG mod Tyskland* indbragt af mediet med påstand om krænkelse af art. 10.

Dommen er afsagt i forlængelse af EMDs dom fra 2004 i *von Hannover mod Germany*³ (herefter *von Hannover nr. 1*). Denne afgørelse markerede, at der er grænser for mediernes adgang til at offentliggøre billeder af kendte mennesker, selvom billederne er optaget på et offentligt tilgængeligt sted.

Ved dommen fra 2004 fik prinsesse Caroline medhold i, at EMRK art. 8 beskytter hende imod, at medierne kan offentliggøre billeder af hende i rene privatlivssituationer, når det eneste formål er at tilfredsstille læsernes nysgerrighed efter detaljer om hendes privatliv. EMD fastslog, at det afgørende kriterium for, om sådanne billeder kan bringes, er, om offentliggørelsen bidrager til en debat om et emne af almen interesse (pr. 76). Det var ikke tilfældet i prinsessens sag, hvor der var tale om billeder, som viste hende i selskab med en mandlig skuespiller på restaurant, i færd med at handle på et marked, på kanotur med sin datter og i badedragt i en beachclub.

Som generel retningslinje anførte EMD, at der må sondres mellem videregivelse af faktiske oplysninger om personer, der udøver vigtige samfundsfunktioner, og offentliggørelse af privatlivsdetaljer om kendte mennesker uden officielle forpligtelser. I den førstnævnte situation udfylder medierne en rolle som *public watchdog*, og formidlingen af denne type information kan efter omstændighederne involvere privatlivsoplysninger, især i forhold til politikere. I den anden situation bidrager rapporteringen derimod ikke til nogen form for debat af almen interesse, selvom der er tale om kendte personer, som mange mennesker interesserer sig for (pr. 63 og 64).

I prinsessens tilfælde lagde EMD vægt på, at hun ikke varetog officielle forpligtelser på vegne af Monaco, og at billederne udelukkende relaterede sig til hendes private forhold. Hertil kom, at billederne var optaget i hemmelighed og uden samtykke som led i en systematisk overvågning fra ugebladspressens side (pr. 68).

3. Application no. 59320/00.

Dommen gav anledning til betydelig debat, da den af mange blev anset for markant at indskrænke pressens adgang til at bringe billeder af kendte personer taget på offentligt sted, men også fordi der var uenighed om dens rækkevidde. Blandt de væsentligste diskussionspunkter var vægten af kriteriet om »offentlig« eller »almen« interesse, herunder om det nu var *det* afgørende kriterium, og hvorvidt dommens præjudikatsværdi kunne udstrækkes til personer, der ikke var forfulgt af pressen i almindelighed og paparazzifotografer i særdeleshed på samme måde, som prinsessen var.

At dommen nok indskrænkede pressens muligheder for at bringe denne type billeder i mange lande, men omvendt ikke skabte en klar retstilstand, illustreres af retspraksis fra en række nationale domstole. I Tyskland justerede den tyske forfatningsdomstol sin praksis, der i *von Hannover nr. 2* gengives på følgende måde (pr. 42): »It added that in so far as an image did not itself make any contribution to the formation of public opinion, its information value had to be assessed in the context of the accompanying article. However, of that article was merely a pretext for publishing a photo of a well-known person, no contribution was made to the formation of public opinion and there were therefore no grounds for allowing the interest in publication to prevail over the protection of personality rights.«

At der også herefter var betydelig tvivl om beskyttelsens rækkevidde i tysk ret, illustreres af de tyske domstoles afgørelser i *von Hannover nr. 2*. Domstolen i første instans fandt, at offentliggørelsen af alle tre billeder i sagen udgjorde en krænkelse af prinsessens rettigheder. Appeldomstolen fandt omvendt, at alle billederne kunne bringes. Den tyske højesteret fandt, at ét af billederne kunne bringes, hvorimod de to andre ikke kunne.

Retspraksis fra den norske højesteret er endvidere illustrativ. I en dom fra 7. maj 2007⁴ fandt højesteret, at billeder bragt i den norske udgave af *Se og Hør* af deltagere i tv-programmet *Big Brother* krænkede de pågældendes rettigheder. Dommen indeholder omfattende referencer til og citater fra *von Hannover nr. 1* og konkluderer på baggrund heraf, at artiklerne i billederne ikke bidrog til den offentlige debat og derfor var retsstridige. Blot et år senere afsagde den norske højesteret endnu en afgørelse om en artikel med tilhørende billeder af kendte personer bragt i *Se og Hør*.⁵ I denne sag fandt tre dommere, at billederne kunne bringes, selvom de ikke bidrog til en debat af almen interesse, mens to dommere nåede det modsatte resultat, idet disse to dommere mente, at der måtte være knyttet et minimum af almen interesse til billederne, før de kunne bringes. Sagen blev efterfølgende indbragt for EMD med påstand om krænkelse af EMRK art. 8. EMD's dom i sagen er omtalt i afsnit 2.2.1 nedenfor.

4. HR-2007-823-A – Rt-2007-687.

5. HR-2008-01480-A.

I Danmark har Højesteret haft lejlighed til at behandle spørgsmålet i U 2010.2448 H. Alle tre retsinstanser fandt, at billederne var bragt ulovligt, men med delvist forskellige begrundelser. Højesterets dom er nærmere behandlet i afsnit 3.1 nedenfor.

Der findes en omfattende litteratur om *von Hannover nr. 1* og dens rækkevidde. Det er den generelle opfattelse, at dommen knæsatte en markant beskyttelse af kendte personers ret til at modsætte sig offentliggørelsen af deres billeder i gossip-pressen. Se således eksempelvis Steve Foster: »Following the decision of the European Court of Human Rights in *von Hannover v Germany (No 1)* it had been generally accepted that in cases involving a conflict between individual privacy and freedom of expression the European Court wished to make a clear distinction between a public figure par excellence and a well known celebrity, Equally, it was apparent that it wished to cement the distinction between a matter of public interest and what the public were interested in, or curious about. This resulted in a wealth of decisions where the domestic courts gave preference to privacy over free speech in such cases, at the same time rejecting the validity of a general and inevitable interest based on the public status of the individual«⁶ og Eric Barendt: »It is difficult to exaggerate the importance of this decision. It establishes that privacy protection is not confined to the disclosure of information, or the publication of photographs, embarrassing to the claimant. [...] From the perspective of freedom of expression, the decision draws a crucial distinction between the publication of material of political or other public importance, on the one hand, and of gossip and celebrity pictures on the other.«⁷

I den danske litteratur har Henrik Udsen anført, at retstilstanden i dansk ret – hvorefter medierne som udgangspunkt havde en fri adgang til at bringe billeder af kendte mennesker, når billedet er optaget på et offentligt tilgængeligt sted – måtte anses for grundlæggende ændret, idet det afgørende kriterium efter dommen er, om billederne bidrager til en debat af almen interesse.⁸ Heroverfor har Sten Schaumburg-Müller gjort gældende, at dommen alene kunne tages som udtryk for, at der er undtagelser til udgangspunktet om, at det er tilladt at fotografere personer, der befinder sig på et frit tilgængeligt sted, men at dommen ikke generelt forbyder fotografering af personer, der befinder sig på frit tilgængeligt sted, hvis billederne ikke bidrager til en debat af almen interesse. Dette kan konkret blive resultatet, f.eks. når der er tale om konstant

6. Steve Foster, *The public interest in the private lives of public figures and the European Court of Human Rights*, Coventry Law Journal, 2012, s. 105.

7. Eric Barendt, *Freedom of Speech*, 2. udgave 2007, Oxford University Press, s. 243. Se endvidere Barbara McDonald, *Privacy, Princesses, and Paparazzi*, New York Law School Law Review 205 (2005).

8. U 2006B.161: *Pressens ret til offentliggørelse af personbilleder efter menneskerettighedsdomstolens dom i von Hannover mod Tyskland*. Af samme opfattelse var Jakob Juul og Lars Solskov Lind i Peter Schønning m.fl. (red.), *Personlighedsret*, 2007, Thomson Reuters, s. 55 ff.

og systematisk overvågning, som tilfældet var i *von Hannover nr. 1*.⁹

Denne artikel belyser retstilstanden vedrørende medierne adgang til at bringe billeder taget i det offentlige rum af offentligt kendte personer efter dommen i *von Hannover nr. 2*, og det analyseres, i hvilket omfang dommen påvirker retstilstanden efter dansk ret.

2. EMDs dom i von Hannover nr. 2

Prinsesse Caroline von Hannover har siden begyndelsen af 1990'erne forsøgt at forhindre medierne i at offentliggøre billeder af hende i private situationer. Dette har hun bl.a. gjort gennem en række retssager, hvoraf to resulterede i de afgørelser fra tyske domstole, der blev prøvet af EMD i *von Hannover nr. 1*.

Med Menneskerettighedsdomstolens dom i hånden begærede prinsessen og hendes mand i 2004 forbud nedlagt mod yderligere offentliggørelse af et antal billeder, som havde været bragt i tyske ugeblade i 2002-2004.

Ligesom i tidligere sager ved de tyske domstole gjorde prinsessen gældende, at offentliggørelsen krænkede hendes rettigheder efter den tyske grundlovs artikel 1, § 1, og artikel 2, § 1, og efter den tyske ophavsretslovs § 22, men nu fortolket i lyset af Menneskerettighedsdomstolens dom i *von Hannover nr. 1*. Grundlovsbestemmelserne sikrer det enkelte individs værdighed og ret til egen personlighed. Ophavsretslovens § 22 forbyder offentliggørelse af personbilleder uden den afbildedes samtykke, idet lovens § 23 dog indeholder en undtagelse, som giver medierne mulighed for at bringe billeder af særligt kendte personer i centrum for en bred almen interesse uden disses samtykke, når dette ikke er i strid med den afbildedes legitime interesser.¹⁰

Sagen nåede helt til den tyske højesteret, der imødekom parrets begæring vedrørende et billede, som viste dem ude at gå en tur under en privat skiferie, og et andet billede, hvor man så dem sidde i en skilift, men ikke vedrørende et tredje billede. Dette tredje billede viste ligesom det første parret ude at gå en tur under en ferie på et skisportssted, men var ledsaget af en artikel med omtale af prinsessens fars alderssvækkelse og fyrstefamiliens håndtering af situationen i den forbindelse.

Den tyske højesteret fandt, at billedet måtte ses i sammenhæng med den ledsagende artikel. Fyrst Rainiers dårlige helbred var et emne af almen interesse, og medierne var i forbindelse hermed berettigede til at rapportere om fyrstebørnenes fordeling af familieforpligtelserne og behov for tid med deres egne familier, herunder på ferier. Da billedet understøttede og illustrerede artiklen, var parrets samtykke til offentliggørelse af billedet – der var taget

på et offentligt tilgængeligt sted – ikke påkrævet. Prinsessen indbragte afgørelsen for den tyske forfatningsdomstol, der imidlertid ikke fandt, at afgørelsen krænkede prinsessens grundlæggende rettigheder.

2.1. EMD's afgørelse

Prinsesse Caroline og hendes mand indbragte herefter sagen for Menneskerettighedsdomstolen med påstand om, at de tyske domstoles afgørelse krænkede deres rettigheder efter EMRK art. 8, men EMD gav dem ikke medhold i klagen. Menneskerettighedsdomstolen accepterede derimod, at billedet set i sammenhæng med den ledsagende artikel i hvert fald i et vist omfang havde bidraget til en debat af almen interesse, og at udfaldet af den nationale prøvelse opfyldte konventionens krav efter art. 8. EMD henviste herved til, at de tyske domstole under inddragelse af relevant praksis fra Menneskerettighedsdomstolen nøje havde afvejet de modstående interesser over for hinanden og i den forbindelse tillagt det fundamentale betydning (*»fundamental importance«*), om offentliggørelsen havde bidraget til en debat af almen interesse, og under hvilke omstændigheder billedet var optaget.

Ved prøvelsen tog Menneskerettighedsdomstolen udgangspunkt i, at retten til respekt for privat- og familieliv omfatter sådanne aspekter af det enkelte individs identitet som navn, billede og personlig integritet. Denne ret omfatter også friheden til at etablere og udvikle relationer til andre mennesker, og en persons sociale aktiviteter af privat karakter falder derfor ind under EMRK art. 8, selv når samværet sker i en offentlig kontekst, og personen er kendt i offentligheden (pr. 95). Det enkelte individ har som udgangspunkt ret til at kontrollere brugen af eget billede og modsætte sig offentliggørelse, og rådigheden over billeder, hvor den pågældende optræder alene eller sammen med andre, er et centralt element i privatlivsbeskyttelsen (pr. 96). Selvom mediefriheden omfatter offentliggørelse af billeder, er beskyttelsen af andres rettigheder særlig vigtig på dette område, da et billede kan indeholde meget personlig og følsom information (pr. 103).

Inden for rammerne heraf kan det enkelte individ, herunder offentligt kendte personer, efter omstændighederne have en berettiget forventning (*»legitimate expectation«*) om, at deres privatliv respekteres (pr. 97). Dette princip hænger sammen med staternes positive forpligtelser efter art. 8, som skal sikre, at privatlivsbeskyttelsen er effektiv og kan håndhæves mellem private. I *von Hannover nr. 1* anførte EMD, at dette krav bl.a. indebærer, at der i national ret opereres med beskyttelseskriterier af en sådan klarhed, at offentligt kendte personer ikke efterlades med tvivl om, hvor og hvornår de bevæger sig fra en privat til en offentlig sfære.¹¹

9. U 2006B.229: *Personbilleder og ikke frit tilgængeligt sted*. Det er værd at bemærke, at hvor Henrik Udsens analyse er rettet mod offentliggørelse af personbilleder, vedrører Sten Schaumburg-Müllers kommentar fotografering. Oluf Jørgensen tilsluttede sig Sten Schaumburg-Müllers opfattelse i U 2008B.385: *Privatliv kontra pressefrihed*.

10. Jf. Henrik Udsen i U 2006B.161 med henvisning til Stuer Lauridsen, *Pressefrihed og personlighedsret*, 1988, Gyldendal, f.eks. s. 110 ff.

11. Pr. 73. I *Mosley mod England* (2011), hvor en avis i papirudgaven og på internettet havde offentliggjort skjulte optagelser af en kendt person i færd med kompromitterende seksuelle aktiviteter, fastslog EMD, at art. 8 som udgangspunkt ikke giver krav på at blive adviseret før offentliggørelse af intimiderende eller krænkende optagelser.

EMD fastslog endvidere, at ved bedømmelsen af sager, hvor de modstående interesser mellem hensynet til ytrings- og informationsfriheden og respekten for privatlivsbeskyttelsen står over for hinanden, er udgangspunktet, at »[...] as a matter of principle, these rights deserve equal respect« (pr. 106). Omdrejningspunktet for afgørelsen af, om et medie har ret til at offentliggøre et personbillede af en kendt person, er derfor en afbalanceret afvejning af hensynet til mediernes ytringsfrihed over for hensynet til det enkelte individs ret til privatliv (pr. 100).¹²

Betoningen af dette afvejningsprincip er i tråd med EMD's nyere praksis i sager om mediernes ytringsfrihed, hvor Menneskerettighedsdomstolen har anlagt en mere nuanceret tilgang til vægningen af hensynet til ytringsfriheden end hidtil. Tidligere afviste EMD, at der ved bedømmelsen af mediasager var tale om et valg mellem to modstående hensyn, men fastslog derimod, at det retlige grundlag var et princip om ytringsfrihed, der var undergivet visse undtagelser, som måtte fortolkes indskrænkende.¹³ Denne linje fulgte EMD i en længere årrække, og linjen er bl.a. afspejlet i dansk retspraksis, hvor der er en tendens til at tillægge hensynet til mediernes ytringsfrihed kvalificeret vægt over for hensynet til privatlivsbeskyttelsen.¹⁴

Inden for de senere år er EMD imidlertid begyndt at anvende en mere afbalanceret afvejningsmodel ved bedømmelsen af mediernes ytringsfrihed over for modstående hensyn som privatliv, ære og fortrolighed. EMD understreger nu, at der er tale om sideordnede rettigheder, som skal respekteres på lige fod,¹⁵ og at det er afgørende, at der foretages »the balancing exercise required under Article 10 § 2«.¹⁶

EMD lægger desuden vægt på, at de nationale domstoles afvejning af modstående hensyn er grundig og detaljeret. I *von Hannover nr. 2* begrundede Menneskerettighedsdomstolen således bl.a. prøvelsesresultatet med, at de tyske domstole indgående havde afvejet hensynet til mediets ytringsfrihed over for hensynet til parrets privatliv, og at de i den forbindelse havde inddraget alle væsentlige

kriterier i overensstemmelse med relevant praksis fra EMD.¹⁷

2.2. Relevante afvejningskriterier

I *von Hannover nr. 2* har EMD oplistet de kriterier, som det er relevant at inddrage i afvejningen af modstående hensyn i sager om mediernes offentliggørelse af billeder af kendte personer. Det drejer sig om følgende kriterier: Offentliggørelsens bidrag til debat af almen interesse, hvor kendt den pågældende person er, og hvad der rapporteres om, den pågældende persons hidtidige opførelse, offentliggørelsens indhold, form og konsekvenser og omstændighederne vedrørende optagelsen af billedet. I det følgende vil disse kriterier blive nærmere belyst under overskrifterne »Den almene interesse« (2.2.1), »Den afbildede person« (2.2.2) og »Mediets adfærd« (2.2.3).

2.2.1. Den almene interesse

Som nævnt har det være omdiskuteret, hvorvidt *von Hannover nr. 1* indebar, at billeder uden nogen almen interesse allerede af denne grund ikke kunne bringes. Dette er tilsyneladende lagt til grund i den efterfølgende retspraksis fra den tyske forfatningsdomstol, og i *von Hannover nr. 2* nåede den tyske højesteret og forfatningsdomstolen også frem til, at de to billeder uden almen interesse ikke kunne bringes, mens billedet, der understøttede en tekst af almen interesse, kunne bringes.

I relation hertil er det interessant at notere, at EMD's kategorisering af kriteriet om »den almene interesse« som »the decisive factor« i *von Hannover nr. 1*¹⁸ ikke er gentaget i *von Hannover nr. 2*. Her omtaler EMD kriteriet som »an initial essential criterion« (pr. 109) og lægger i sin afgørelse vægt på, at den tyske forfatningsdomstol har tillagt kriteriet »fundamental importance« (pr. 124). Selvom kriteriet således ikke længere defineres som afgørende (»decisive«), er der ingen tvivl om, at kriteriet skal tillægges en ganske betydelig vægt i den samlede vurdering og vil være det enkeltstående kriterium, der har størst betydning. Dette understreges også af, at der for alle de billeder, Menneskerettighedsdomstolen har vurderet i sin efterfølgende praksis, er et sammenfald mellem vurderingen af, om der er en almen interesse, og hvorvidt billedet lovligt kunne bringes.

kende rapportering (for at kunne begære forbud nedlagt, før offentliggørelse finder sted).

12. Se også pr. 106 (»require the right to respect for private life to be balanced against the right to freedom of expression«), pr. 108 (»the balancing exercise«) og pr. 126 (»balancing competing interests«).
13. Se f.eks. *Sunday Times mod England* (1979), pr. 65.
14. Se f.eks. U 2012.2328 H. Se endvidere Peter Blume i U 2012B.390: *Berettiget overvågning af ikke frit tilgængeligt område*, og Vibeke Borberg i U 2014B.258: *Mediernes brug af skjult kamera på privat område*.
15. Se *von Hannover nr. 2*, pr. 106 med henvisninger.
16. *Financial Times m.fl. mod England* (2009), pr. 63. Se også *Tierbefreier E.V. mod Tyskland* (2014), hvor EMD konkluderede, at »the domestic courts struck a fair balance between the applicant association's right to freedom of expression and the C. company's interests in protecting its reputation.« og *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014), hvor EMD bemærkede, at »both the majority and the minority of the Norwegian Supreme Court carefully balanced the right of freedom of expression with the right to respect for private life [...]«.

17. Se også *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014), pr. 44, og *Tierbefreier mod Tyskland* (2014), pr. 59.

18. Jf. f.eks. også den norske højesterets dom af 6. marts 2009. Rt. 2009 s. 265: »Det sentrale spørsmålet ved afveiningen av vernet etter artikkel 8 mot ytringsfriheten etter artikkel 10 er altså 'the contribution that the published photos and articles make to a debate of general interest', samt endvidere den norske højesterets dom af 7. maj 2007. Rt. 2007 s. 689: To personer, der var blevet kærestere i reality-programmet »Big Brother«, blev ca. to år efter programmets udsendelse omtalt i tre artikler i et ugeblad, der beskrev, hvorledes kæresteforholdet var gået i opløsning. Artiklerne gav ifølge domstolen ikke et tilstrækkeligt bidrag til den offentlige debat, og afveiningen måtte derfor falde ud til fordel for privatlivsbeskyttelsen, uanset at de to personer ved at deltage i reality-programmet og deltage i efterfølgende interviews må finde sig i en nærgående behandling af deres personlige forhold.

Den skete omkategorisering af kriteriet giver imidlertid anledning til at overveje, om der kan være situationer, hvor et billede af en kendt person må bringes, selvom det ikke har nogen almen interesse. *Von Hannover nr. 2* giver ikke et entydigt svar på dette spørgsmål, fordi EMD netop anerkendte, at det omhandlede billede set i lyset af den ledsagende artikel havde en vis almen interesse, men dommen giver alligevel grund til at formode, at art. 8 er til hinder for offentliggørelse af billeder, som udelukkende har underholdningsværdi, jf. pr. 118: »[...] *Regarding the characterisation of Prince Rainier's illness as an event of contemporary society, the Court is of the opinion that, having regard to the reasons advanced by the German courts, that interpretation cannot be considered unreasonable [...]. It is worth mentioning in this connection that the Federal Court of Justice upheld the injunction forbidding publication of two other photos showing the applicants in similar circumstances, precisely on the grounds that they were being published for entertainment purposes alone [...].*«

Denne antagelse understøttes af EMD's dom i *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014), som er nævnt ovenfor i afsnit 1. Her udtalte EMD bl.a. (pr. 37): »Hence, although not stating that the article constituted a subject of general interest, the Supreme Court did emphasise that a wedding has a public side. The Court agrees and finds reason to add that the publication of an article about a wedding cannot itself relate exclusively to details of a person's private life and have the sole aim of satisfying public curiosity in that respect (see, *Von Hannover* (No. 2), cited above, § 110). It therefore considers that there was an element of general interest in the article about the applicant's wedding.«

Heri ligger en indikation af, at billeder, der udelukkende vedrører en persons privatliv og kun bringes for at tilfredsstille offentlighedens nysgerrighed om den pågældende, ikke er i overensstemmelse med art. 8; men da EMD også i denne sag anerkendte, at de omhandlede billeder var af en vis almen interesse, blev spørgsmålet heller ikke endeligt afklaret med denne dom.

EMD's præmisser i disse afgørelser, særligt *Lillo-Stenberg*-dommen, viser, at begrebet »almen interesse« i denne sammenhæng er et ganske fleksibelt juridisk begreb, som giver de nationale domstole meget rum for at fastlægge, hvorvidt det konkrete billede og den konkrete historie har en almen interesse. Begrebet »almen interesse« har således ikke noget entydigt indhold. Det er illustrativt, at samtlige fem dommere i den norske højesteret, ikke fandt, at artiklen samt de bragte billeder havde almen interesse. Flertallet udtalte således, at »den aktuelle reportagen, ... havde et klart preg av rein underholdning«, mens mindretallet omtalte artiklen som »en såkalt kjendisreportasje hvis eneste hensikt er å underholde leserne«. EMD korrigerer ganske vist den norske højesterets præmis ved at fastslå, at artiklen med billederne rent faktisk har almen interesse, hvilket dog ikke ændrer ved det reale resultat, at EMD har fastslået, at det var lovligt, at ugebladet bragte de pågældende billeder, som den norske højesteret (ganske vist fejlagtigt) havde fundet var uden almen interesse. EMD har hermed tilkendegivet, at der ikke skal meget til for at fastslå en almen interesse. Sammenholdt med den vide

skønsmargin, som EMD har fastlagt for de nationale domstoles prøvelse af sager af den omhandlede type, og som er omtalt nærmere i afsnit 2.3, bør der næppe være den store forventning til, at begrebet »almen interesse« bliver nærmere præciseret i fremtidig praksis – hverken ved EMD eller de nationale domstole.

I tilfælde, hvor et personbillede kun i begrænset omfang bidrager til en debat af almen interesse, må mediernes yttringsfrihed fortolkes indskrænkende, og de øvrige afvejningskriterier i sagen skal formentlig have betydelig vægt, før billedet lovligt kan bringes

Von Hannover nr. 2 illustrerer endvidere, at det kan være lovligt at bringe et billede, der ikke i sig selv formidler information af almen interesse, hvis billedet anvendes som relevant illustration til en artikel, der omtaler en begivenhed af almen interesse. Dette forudsætter dog, at der er tilstrækkelig tilknytning mellem billede og tekst, jf. pr. 117 (»a sufficiently close link«). Skal artiklen alene bruges som et påskud til at bringe billedet, vil hverken artikel eller billede have almen interesse, se herved pr. 119: »The Court observes that the Federal Constitutional Court stated in its judgment that where an article was merely a pretext for publishing a photo of a prominent person, no contribution was thereby made to the formation of public opinion and there were therefore no grounds for allowing the interest in publication to prevail over the protection of personality rights.«

I *von Hannover nr. 2* anså EMD billedet af prinsesse Caroline og hendes mand ude at gå tur på et skisportssted for – i lyset af den ledsagende artikel om fyrst Rainiers aldersvækkelse og familiens håndtering af situationen – i et vist omfang at bidrage til en debat af almen interesse. Da billedet ikke i sig selv var krænkende eller taget under chikanøse omstændigheder, var art. 8 ikke krænkende. I *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012) fandt EMD, at omtale og billeder af en kendt skuespillers anholdelse og dom for besiddelse af kokain indeholdt et element af almen interesse. Da skuespilleren tidligere havde givet interviews om sine private forhold og dermed selv havde søgt rampelyset, var offentliggørelsen ikke en krænkelse af art. 8. I *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014) tiltrådte EMD, at et bryllup til en vis grad er en offentlig begivenhed, og at en artikel om et kendt pars bryllup illustreret med billeder optaget og bragt uden deres samtykke derfor indeholdt et element af almen interesse. Da brylluppet blev holdt under åben himmel på et frit tilgængeligt og synligt sted, og da artiklen ikke indeholdt ufordelagtig information om parret, var offentliggørelsen ikke konventionsstridig.

Bedømmelsen af, om et emne bidrager til en debat af almen interesse, beror på sagens konkrete omstændigheder, men udgangspunktet er, at den tematiske afgrænsning er vid, jf. *von Hannover nr. 2*, pr. 109:

»The definition of what constitutes a subject of general interest will depend on the circumstances of the case. The Court nevertheless considers it useful to point out that it has recognised the existence of such an interest not only where the publication concerned political issues or crimes [...], but also where it concerned sporting issues or performing artists [...].«

Ved den konkrete vurdering af, om information om en offentligt kendt persons private forhold bidrager til en debat af almen interesse, er det fortsat sondringen formuleret i *von Hannover nr. 1*, som er retningsgivende, jf. *von Hannover nr. 2*, pr. 110: »A fundamental distinction needs to

be made between reporting facts capable of contributing to a debate in a democratic society, relating to politicians in the exercise of their official functions for example, and reporting details of the private life of an individual who does not exercise such functions [...]. While in the former case the press exercises its role of »public watchdog« in a democracy by imparting information and ideas on matters of public interest, that role appears less important in the latter case.«

Bedømmelsen af emnets almene interesse er således også i denne type sager tæt forbundet med EMD's definition af mediernes rolle som *public watchdog*.¹⁹ Det afgørende element i vurderingen er, om der formidles information og idéer om emner af samfundsmæssig relevans. Information af denne art kan efter omstændighederne involvere oplysninger og billeder af privat karakter, men det gælder navnlig i forhold til personer med officielle funktioner som politikere og andre, der beklæder offentlige embeder eller forvalter offentlige midler, og primært i relation til udøvelsen af disse funktioner.²⁰ I forhold til privatlivsdetaljer om offentligt kendte personer uden officielle pligter må andre elementer i afvejningen understøtte informationshensynet, hvis den almen interesse er begrænset, for at offentliggørelsen kan anses som berettiget.

I *von Hannover nr. 1*. konkluderede EMD, at sagen ikke vedrørte formidling af 'ideas', but of images containing very personal or even intimate 'information' about an individual«, og at de omhandlede billeder derfor ikke bidrog til nogen form for debat af almen interesse. I *Hachette Filipacchi Associés (« ICI PARIS ») mod Frankrig* (2009) vurderede EMD, at en artikel om en kendt sangers økonomiske vanskeligheder var uden almen interesse. Omvendt fandt EMD i *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012) ikke, at omtale og fotos af en kendt skuespillers anholdelse og dom for besiddelse af kokain afslørede detaljer om hans privatliv, men derimod informerede om retlige forhold af en vis almen interesse. I *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014) fandt EMD som nævnt, at et bryllup er en begivenhed af delvis almen interesse, bl.a. fordi ægteskabet har juridiske konsekvenser.

Det er derimod ikke afgørende for vurderingen af, om et emne er af almen interesse, i hvilket omfang offentligheden faktisk interesserer sig for det. EMD anlægger i stedet et normativt perspektiv, der tager udgangspunkt i, om offentliggørelsen bidrager med information om aktuelle samfundsrelevante forhold, som offentligheden i et de-

mokratisk samfund burde interessere sig for.²¹ I vurderingen heraf indgår det som et parameter, om offentligheden har en legitim interesse i at blive informeret om det pågældende emne.²² Det vil normalt ikke være tilfældet, hvis fotografi og tekst udelukkende angår den afbildedes persons private forhold, og offentliggørelsen alene har til formål at tilfredsstille offentlighedens nysgerrighed efter privatlivsdetaljer om den pågældende, jf. *von Hannover nr. 2*, pr. 110.²³

2.2.2. Den afbildede person

Et andet vigtigt kriterium – som ikke helt kan adskilles fra det foregående – er, hvor kendt i offentligheden den afbildede person er (pr. 110).

I *von Hannover nr. 1* fastslog EMD, at der i forbindelse med hensynsafvejningen ved sammenstød mellem art. 8 og 10 skal lægges vægt på, hvilken samfundsmæssig rolle eller funktion den pågældende person har. EMD anførte i den forbindelse, at der må sondres mellem personer med officielle forpligtelser – »politicians in the exercise of their functions, for example« – og individer uden sådanne funktioner, og karakteriserede prinsesse Caroline som »a 'private' individual« med krav på høj privatlivsbeskyttelse, fordi hun ikke havde officielle pligter på vegne af Monaco.²⁴

I *von Hannover nr. 2* fastholder EMD, at det er et relevant moment i afvejningen, om personen har officielle pligter eller ej, men den afgørende sondring er, om der er tale om en person, som optræder i en offentlig kontekst som politisk eller offentlig figur, eller et almindeligt menneske uden offentlige funktioner:

»[...] In that connection a distinction has to be made between private individuals and persons acting in a public context, as political figures or public figures. Accordingly, whilst a private individual unknown to the public may claim particular protection of his or her right to private life, the same is not true of public figures.« (Pr. 110)

Med introduktionen af sondringen mellem »public figures« og »private individuals« har EMD flyttet tyngdepunktet for vurderingen af dette kriterium, og beskyttelsesgraden afhænger nu i højere grad af, om der er tale om en offentligt kendt person, end af, om personen beklæder et offentligt hverv eller embede. EMD har ikke formuleret en fast definition af, hvilke persongrupper der er omfattet af begrebet »public figures«, men henviser i pr. 71 til Eu-

19. Se f.eks. *Observer and Guardian mod England* (1991), pr. 59, og *Jersild mod Danmark* (1994), pr. 31.

20. Se *Standard Verlags mod Østrig nr. 2* (2009), pr. 48, hvor EMD anførte: »The Court has accepted that the right of the public to be informed can in certain special circumstances even extend to aspects of the private life of public figures, particularly where politicians are concerned [...]« EMD statuerede i denne sag, at rygter om ægteskabelige problemer mellem den siddende østrigske præsident og hans hustru ikke var oplysninger af almen interesse. I *Editions Plon mod Frankrig* (2004) udtalte EMD om præsident Mitterands tidligere privatlæges udgivelse af en bog, der indeholdt helbredsoplysninger om den da nyligt afdøde præsident, at »the more time that elapsed, the more the public interest in discussion of the history of President Mitterrand's two terms of office prevailed over the requirements of protecting the President's rights with regard to medical confidentiality«, jf. pr. 53.

21. Se Eric Barendt, *Freedom of Speech*, 2. udgave 2007, Oxford University Press, s. 244, og Søren Sandfeld Jakobsen m.fl., *Medieretten*, 2013, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 98. Se også *von Hannover nr. 1*, pr. 76.

22. Se *von Hannover nr. 1*, pr. 64. Se endvidere *Standard Verlags mod Østrig nr. 2* (2009), pr. 48: »[...] However, anyone, even if they are known to the general public, must be able to enjoy a »legitimate expectation« of protection of and respect for their private life [...]«

23. Se også *von Hannover nr. 1*, pr. 77, hvor EMD anførte: »Furthermore, the Court considers that the public does not have a legitimate interest in knowing where the applicant is and how she behaves generally in her private life even if she appears in places that cannot always be described as secluded and despite the fact that she is well known to the public.«

24. Se pr. 63 og 72.

roparådets Parlamentariske Forsamlings resolution 1165 (1998) om retten til privatliv som relevant retskilde. I pkt. 7 i denne resolution er det anført: »Public figures are persons holding public office and/or using public resources and, more broadly speaking, all those who play a role in public life, whether in politics, the economy, the arts, the social sphere, sport or in any other domain.«

Gruppen af offentligt kendte personer omfatter således både politikere og andre, der administrerer og anvender offentlige midler, og alle andre, som inden for politik, erhverv, kunst og kultur, sport og underholdning m.v. spiller en rolle i offentligheden. I forhold til *von Hannover nr. 1* er der tale om en betydelig udvidelse af den personkreds, der som udgangspunkt må tåle, at medierne offentliggør detaljer om deres privatliv, hvis dækningen er af almen interesse. Denne udvidelse smitter også af på kategoriseringen af prinsessen og hendes mand, om hvem EMD i *von Hannover nr. 2* nu anfører, at det ikke kan hævdes, at de er »ordinary individuals«.²⁵

Sondringen mellem offentligt kendte personer og almindelige mennesker betyder, at der skal være proportionalitet mellem informationsværdien af et offentliggjort fotografi og den fotograferede persons position i offentlig kontekst: Jo mere ukendt i offentligheden den fotograferede er, desto større krav må der stilles til det belyste emnes almene interesse, hvis informationshensynet skal kunne opveje privatlivshensynet.²⁶ For et almindeligt menneske – »unknown to the public« – kan et fotografi ifølge EMD desuden udgøre en mere alvorlig privatlivskrænkelser end skriftlig omtale (pr. 113).

EMD's praksis viser desuden, at graden af mediernes adgang til at rapportere om offentligt kendte personers private forhold afhænger af, om dækningen drejer sig om det, som den pågældende er kendt i offentligheden for.

I *von Hannover nr. 2*, hvor en artikel om fyrst Rainiers sygdom og alderssvækkelse var illustreret med et fotografi af prinsesse Caroline og hendes mand ude at gå tur på et skisportssted, forelå en tæt forbindelse mellem det belyste emne og prinsesse Carolines status som ældste datter af fyrsten. I *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012) lagde EMD vægt på, at den pågældende skuespiller især var kendt for en populær tv-serierolle som retshåndhævende og kriminalitetsbekæmpende kriminalkommissær, og at dette bestyrkede offentlighedens interesse i at blive informeret om, at han var anholdt og dømt for besiddelse af kokain. I *Couderc og Hachette Filipacchi Associés mod Frankrig* (2014) fastslog EMD, at en artikel, der (i 2005) afslørede, at fyrst Albert af Monaco har en søn uden for ægteskab med en fransk kvinde, både indeholdt information af væsentlig almen interesse og oplysninger af rent privat karakter. Da offentligheden havde en legitim interesse i at kende til eksistensen af barnet og kunne debattere fremtiden for monarkiet i Monaco, opvejede informationshensynet imidlertid hensynet til privatlivsbeskyttelsen.

I tilfælde, hvor den almene interesse er svag, kan det få betydning for udfaldet af afvejningen, om den pågældende selv – f.eks. i interviews eller (selv)biografi – har medvirket til offentliggørelse af oplysninger om det belyste

25. Pr. 120.

26. Se Vibeke Borberg i U 2014B.258: *Mediernes brug af skjult kamera på privat område*.

emne, eller om fotografiet tidligere har været offentliggjort (pr. 111). Den omstændighed, at den afbildede tidligere har samarbejdet med medierne, kan derimod ikke bruges som argument for, at han eller hun fuldstændig har givet afkald på privatlivsbeskyttelse.²⁷

2.2.3. Mediets adfærd

Den tredje faktor, som indgår i afvejningen af modstående hensyn, er mediets adfærd i forbindelse med optagelsen og offentliggørelsen af personbilledet (pr. 112 og 113). Kriteriet, hvis relevans allerede blev fastslået i *von Hannover nr. 1*, udspringer af EMRK art. 10, stk. 2, hvorefter udøvelsen af ytrings- og informationsfriheden medfører »pligter og ansvar«. EMD har defineret dette ansvar som et krav om, at medierne »are acting in good faith and on an accurate factual basis and provide reliable and precise information in accordance with the ethics of journalism«.²⁸

Som led i vurderingen af mediets adfærd i forbindelse med optagelsen skal der navnlig lægges vægt på to momenter: For det første om den afbildede har samtykket til optagelse og offentliggørelse,²⁹ eller om optagelsen er foretaget uden den pågældendes vidende eller med skjult kamera.³⁰ For det andet skal karakteren og alvoren af privatlivsindgrebet inddrages, herunder navnlig om billedet er optaget som led i systematisk overvågning af den pågældende eller under andre chikanøse omstændigheder. I *von Hannover nr. 2*, pr. 103, udtaler EMD generelt, at »photos appearing in the »sensationalist« press or in »romance« magazines, which generally aim to satisfy the public's curiosity regarding the details of a person's strictly private life [...], are often taken in a climate of continual harassment which may induce in the person concerned a very strong sense of intrusion into their private life or even of persecution«.

I *von Hannover nr. 1* lagde EMD vægt på, at et af de omhandlede billeder var taget i hemmelighed på flere hundrede meters afstand ind over et private strandområde, hvortil journalister og fotografers adgang var strengt reguleret. EMD udtalte endvidere, at »the context in which these photos were taken – without the applicant's knowledge or consent – and the harassment endured by many public figures in their daily lives cannot be fully disregarded«. I *Egeland og Hanseid mod Norge* (2009) anførte EMD, at »[A]lthough the photographs had been taken in a public place [...] and in relation to a public event, the Court finds that their publication represented a particularly intrusive portrayal of B. She had not consented to the taking of the photographs or to their publication.« I *Tierbefreier mod Tyskland* (2014) betegnede EMD brugen af skjult kamera på en privat virksomheds område som en unfair dokumentationsmetode, og klagerens – en dyrevelfærdsorganisation – ytringsfrihed måtte vige for beskyttelsen af den private virksomhed.

27. Se også *Egeland og Hanseid mod Norge* (2009), pr. 62.

28. Se f.eks. *Bergens Tidende mod Norge* (2000), pr. 53.

29. Om kravene til og rækkevidden af et gyldigt samtykke kan henvises til Søren Sandfeld Jakobsen m.fl., *Medieretten*, 2013, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 162 ff, og Tugendhat and Christie, *The Law of Privacy and the Media*, 2nd edition 2011, Oxford University Press, s. 531 ff.

30. Se f.eks. *von Hannover nr. 1*, *Mosley mod England* (2011) og *Tierbefreier mod Tyskland* (2014).

Ved bedømmelsen af mediets adfærd i forbindelse med offentliggørelsen har det betydning, hvordan den afbildede er fremstillet på billedet, og hvor stor udbredelse offentliggørelsen har haft. EMD stiller ikke krav om, at et billede i sig selv er krænkende, for at anse det for at være i strid med art. 8, jf. f.eks. *von Hannover nr. 1*, men billedets karakter afvæjes i forhold til emnets almene interesse og den afbildedes status i offentligheden.

I *von Hannover nr. 2* anførte EMD, at »*the photos of the applicants in the middle of a street in St Moritz in winter were not in themselves offensive to the point of justifying their prohibition*«. I *Mosley mod England* (2011) kritiserede EMD, at mediet ud over artikler om den kendte seksuelle aktiviteter også havde offentliggjort intimiderende billeder og video-sekvenser optaget med skjult kamera, som »*undoubtedly had a far greater impact than the articles themselves*«. I *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014) lagde EMD som nævnt vægt på, at omtalen af det kendte pars bryllup havde en vis almen interesse og ikke indeholdt ufordelagtig information om dem.

Ved afvejningen af modstående hensyn kan der heller ikke ses bort fra, at »*the private lives of those in the public eye have become a highly lucrative commodity for certain sectors of the media [...]*«, og mediets (økonomiske) motiv for offentliggørelsen kan derfor også være et relevant moment.³¹ I *von Hannover nr. 1*, pr. 77, anførte EMD, at »*[E]ven if such a public interest exists, as does a commercial interest of the magazines in publishing these photos and these articles, in the instant case those interests must, in the Court's view, yield to the applicant's right to the effective protection of her private life*«.

2.3. Margin of appreciation

I *von Hannover nr. 2* har EMD desuden taget principiel stilling til rammerne for den skønsmargin, som tilkommer konventionslandenes myndigheder og domstole ved menneskerettighedsdomstolens prøvelse af sager, hvor hensynet til mediernes ytrings- og informationsfrihed skal afvæjes over for hensynet til privatlivsbeskyttelsen. Denne – skønsmargin – *margin of appreciation* som varierer fra område til område, er udtryk for intensiteten af EMD's prøvelse i de forskellige sagstyper, som konventionen giver anledning til, og begrænser adgangen for EMD til at sætte sit eget skøn over de nationale myndigheders og domstoles skøn ved afgørelsen af konkrete klager.³²

Når det drejer sig om sager af den her omhandlede type, har EMD formuleret to principper for grænserne for sin egen prøvelseskompetence (pr. 106-107). For det første

bør udfaldet af denne type sager ikke afhænge af, om sagen er indbragt af mediet med påstand om krænkelse af art. 10 eller af den person, som offentliggørelsen angår, med påstand om krænkelse af art. 8. EMD henviser herved til, at det er tale om rettigheder, som »*deserve equal respect*«, og at EMD's prøvelsesmetode og staternes skønsmargin derfor bør være den samme i begge tilfælde. I *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012), som var indbragt af et medie med påstand om krænkelse af art. 10 – og som blev afsagt samme dag som *von Hannover nr. 2* – demonstrerede EMD dette princip i praksis ved at anvende samme prøvelsesmetode i de to sager, men med forskellige resultater til følge.

For det andet har EMD fastslået, at hvis de nationale domstole har foretaget en grundig og detaljeret afvejning af modstående hensyn i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens principper og praksis, kan Menneskerettighedsdomstolen ikke tilsidesætte de nationale myndigheders eller domstoles skøn, medmindre der foreligger tungevejende grunde.

Herved har EMD i realiteten fastsat et princip om menneskeretlig legalitetsprøvelse i sager af den her omhandlede type, hvor det nationale skøn kun undtagelsesvist vil blive underkastet EMD's prøvelse. Der er overlades de nationale myndigheder og domstole en så betydelig skønsmargin, at den er blevet betegnet som »*a corridor of appreciation*«. ³³ Når EMD således afstår fra at fastlægge faste materielle retlige standarder, skabes der plads til nationale retstraditioner, hvilket i realiteten giver mulighed for forskellige retstilstande i konventionslandene. EMD har med henvisning til denne skønsmargin udvist betydelig tilbageholdenhed i prøvelsen af efterfølgende sager.

I *von Hannover mod Tyskland nr. 3* (2013) konkluderede EMD, at de tyske domstole i overensstemmelse med relevant praksis fra Menneskerettighedsdomstolen havde inddraget alle væsentlige kriterier i afvejningen af modstående hensyn, og at der derfor ikke var grundlag for at statuere krænkelse af art. 8. I *Tierbefreier mod Tyskland* (2014) henviste EMD til »*the careful examination of the case by the domestic courts, which fully acknowledged the impact of the right to freedom of expression in a debate on matters of public interest*«, og i *Lillo-Stenberg mod Norge* (2014) anførte EMD, at »*the Norwegian Supreme Court carefully balanced the right of freedom of expression with the right to respect for private life, and explicitly took into account the criteria set out in the Court's case-law which existed at the relevant time*«. Omvendt stuerede EMD krænkelse af art. 10 i *Axel Springer AG mod Tyskland* (2012), fordi sanktionerne over for mediet ikke stod mål med det lovlige formål, som blev forfulgt, og der derfor var grund til at tilsidesætte de nationale domstoles skøn. Det samme var tilfældet i *Couderc og Hachette Filipacchi Associés mod Frankrig* (2014), hvor EMD tilsidesatte de nationale domstoles skøn over emnets almene interesse og stuerede krænkelse af art. 10.

2.4. Retstilstanden efter von Hannover nr. 2

I *von Hannover nr. 2* har Menneskerettighedsdomstolen korrigeret sin praksis på en måde, som udvider mediernes adgang til at offentliggøre personbilleder af offentligt

31. Se *von Hannover nr. 1*, pr. 42 og 67, *Mosley mod England* (2011), pr. 57 og 131 og *von Hannover nr. 2*, pr. 71. Citatet er fra Europarådets Parlamentariske Forsamlings resolution 1165 (1998) om retten til privatliv, som EMD ofte refererer til som relevant retskilde i sager om sammenstød mellem art. 8 og 10. I resolutionen er det endvidere anført, at »*[I]t is often in the name of a one-sided interpretation of the right to freedom of expression, which is guaranteed in Article 10 of the European Convention on Human Rights, that the media invade people's privacy, claiming that their readers are entitled to know everything about public figures*«.

32. Om margin of appreciation se f.eks. Jens Elo Rytter, *Den europæiske menneskerettighedskonvention – og dansk ret*, 2. udgave, 2006, Karnov Group, s. 110 ff.

33. Brian Pillans: *Private lives in St Moritz: Von Hannover v Germany* (no 2), *Communications Law* (2012) 17(2), pp. 63-67, p. 66 f.

kendte personer i forhold til *von Hannover nr. 1*.³⁴ Det er navnlig introduktionen af sondringen mellem offentligt kendte personer og almindelige mennesker og adgangen til at formidle information om kendte personer, selvom emnet kun i meget begrænset omfang bidrager til en debat af almen interesse, som giver medierne større spillerum til at bringe billeder af offentligt kendte personer i private situationer.

Kredsen af kendte personer, der som udgangspunkt må tåle, at medierne offentliggør detaljer om deres privatliv, hvis dækningen er af almen interesse, er således udvidet med *von Hannover nr. 2*. I denne dom er den relevante kreds defineret som »persons acting in a public context, as political figures or public figures«. Alle personer, som er kendt i offentligheden, er dermed omfattet af »public figures«-begrebet, og de kan ikke påberåbe sig samme krav på privatlivsbeskyttelse som almindelige mennesker »unknown to the public«. Inden for kredsen af offentligt kendte personer er det fortsat politikere og andre personer med officielle funktioner, herunder personer, som modtager og forvalter offentlige midler, der må tåle mest, mens der med hensyn til andre offentligt kendte personers private forhold stilles større krav til, at offentliggørelsen har relation til det, som de er kendt i offentligheden for.

Hertil kommer, at medierne efter *von Hannover nr. 2* må anses for at være berettiget til at formidle information om og fotografier af kendte personer, selvom der kun foreligger en ganske svag almen interesse. I disse tilfælde, hvor hensynet til mediernes ytringsfrihed har begrænset vægt, vil kriterier, der taler mod lovligheden af en offentliggørelse, have en større betydning i den samlede afvejning og oftere føre til, at en offentliggørelse vil være retsstridig. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis fotografiet viser den kendte person i en situation, der er egnet til at skade den pågældendes omdømme eller i øvrigt har en særlig privat karakter, eller hvis fotografiet er optaget ved brug af paparazzi-metoder eller andre former for uetisk adfærd. Af omgængelseshensyn stilles der i tilfælde af begrænset almen interesse endvidere krav om, at der skal være et *close link* mellem fotografiet og den ledsagende tekst. Omvendt kan det understøtte en svag almen interesse, hvis den pågældende selv har medvirket til offentliggørelse af oplysninger om det belyste emne, eller hvis fotografiet tidligere har været offentliggjort.

Medierne vil dog sandsynligvis fortsat som hovedregel ikke være berettiget til at offentliggøre billede og tekst, som udelukkende angår den kendte persons private forhold og alene har til formål at tilfredsstille offentlighedens nysgerrighed efter privatlivsdetaljer om den pågældende.

34. Det er ikke alle, som er enige heri. Se f.eks. Steve Foster i *Coventry Law Journal* 2012, 17 (1), 105-112: *The public interest in the private lives of public figures and the European Court of Human Rights*, og Robin Callener Smith i *Queen Mary Journal of Intellectual Property* 2012, Vol. 2 No 4, pp.388-392: *From Von Hannover (1) to von Hannover (2) and Axel Springer AG: do competing ECHR proportionality factors ever add up to certainty?*

Dette gælder også billeder, som er optaget i det offentlige rum, uanset om den kendte optræder alene eller i selskab med andre. Beskyttelsesgraden afhænger således i højere grad af, hvad den pågældende er i færd med på billedet og dermed af emnet for rapporteringen, end af om den pågældende er afbildet på privat område eller i det offentlige rum.

3. Betydningen for dansk ret

I dansk ret er privatlivsbeskyttelsen på det her behandlede område og retten til eget billede baseret på almindelige retsgrundsætninger. Disse er suppleret med muligheden for tortgodtgørelse i erstatningsansvarslovens § 26 samt det strafferetlige værn i straffelovens § 264 a om uberettiget fotografering og iagttagelse af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, og § 264 d om uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold m.v. Kun de groveste privatlivskrænkelser kan straffes efter bestemmelserne i straffeloven, idet mindre alvorlige krænkelser må overlades til en civilretlig bedømmelse.³⁵

I dansk ret har der nok tidligere været en tendens til at tillægge hensynet til mediernes ytringsfrihed større vægt end hensynet til privatlivsbeskyttelsen.³⁶ Straffelovrådet udtaler således i sin betænkning fra 1971, at personer, der befinder sig uden for det hjemlige område, må være forberedt på at kunne blive fotograferet, og at optagelsen kan blive brugt af pressen, uden at der bør være plads for nogen diskussion af, hvorvidt offentligheden havde nogen berettiget interesse i at se optagelsen.³⁷ Dette udgangspunkt er ikke i overensstemmelse med EMD's to *von Hannover*-domme og Domstolens efterfølgende praksis, og den seneste danske retspraksis synes også at have forladt dette, jf. særligt Højesterets dom i *U.2010.2448 H*.

Dommen, der er afsagt inden *von Hannover nr. 2*, drejede sig om ugebladet *Se og Hør*, der havde bragt et antal billeder af en kendt tv-vært, som sammen med sin kæreste var ude at bade topløs og i højgravid tilstand på en offentlig men næsten mennesketom strand i nærheden af parrets sommerhus.³⁸ Billederne blev taget med teleobjektiv uden tv-værtens vidende og samtykke. Tv-værten fandt offentliggørelsen af billederne groft krænkende og påstod *Se og Hørs* ansvarshavende redaktør idømt straf i medfør af straffelovens § 264 d og sig selv tilkendt godtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26. Efter straffelovens § 264 d »... straffes den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden ...«.

35. Betænkning nr. 601/1971, s. 49.

36. Jf. Peter Blume i *U* 2012B.390, s. 390 f.

37. Betænkning nr. 601/1971, s. 53. Rådet tilføjer dog, at det næppe vil være rigtigt, at pressens interesse i enhver situation skal have overvægt.

38. Sagen vedrørte også et antal billeder af tv-værtens bolig, som forud for viderebringelsen i *Se og Hør* var offentliggjort på internettet af den ejendomsmægler, der havde fået til opgave at sælge lejligheden. Denne del af sagen behandles ikke her.

Højesteret konstaterede indledningsvis i overensstemmelse med EMD's praksis, at privatlivsbeskyttelsen ikke blot omfatter, hvad der foregår i den egentlige privatsfære, men i et vist omfang også hvad en person foretager sig uden for sit hjem i ordinære hverdagssituationer.³⁹ Hvorvidt offentliggørelsen af billederne er retmæssig, beror på en afvejning af hensynet til beskyttelse af den enkeltes privatliv over for pressens ytringsfrihed – og herunder navnlig den samfundsmæssige interesse i offentliggørelsen. I denne afvejning spiller det ifølge Højesteret en rolle, om offentliggørelsen sker som led i en behandling af samfundsmæssigt relevante spørgsmål, og om offentligt kendte personer spiller det en rolle, om offentliggørelsen angår forhold, der er relevante i forhold til det, som vedkommende er kendt for.

For så vidt angår et eventuelt strafansvar fandt Højesteret, at omtalen i ugebladet med billedillustration af studieværten videregav oplysninger om hendes kæresteforhold og graviditetstilstand, som hun selv havde gjort offentligheden bekendt med, og at offentliggørelsen derfor ikke i sig selv var strafbar efter straffelovens § 264 d, 1. led. Billederne i sig selv angik en ordinær, dagligdags situation ved stranden om sommeren og var ikke optaget som led i en mere systematisk overvågning af studieværtens privatliv, og selvom den afbildede situation måtte anses for at henhøre under hendes privatliv, fandt Højesteret, at offentliggørelsen af billederne og den ledsagende tekst ikke afslørede noget om hendes private forhold, som gjorde offentliggørelsen strafbar efter § 264 d, 1. led. Højesteret fandt endvidere, at der ikke var tale om billeder af studieværten under omstændigheder, der åbenbart kunne forlanges unddraget offentligheden, da hun selv havde bragt sig i den situation, som muliggjorde afbildningen, og redaktøren ifaldt derfor heller ikke strafansvar efter straffelovens § 264 d, 2. led.

Med hensyn til den civilretlige bedømmelse lagde Højesteret vægt på, at tv-værten badede topløs på en næsten mennesketom strand, at billederne ingen sammenhæng havde med hendes virke som radio og tv-vært, at de ikke indgik som led i en omtale af samfundsmæssigt relevante forhold, og at billederne var taget uden hendes vidende og samtykke. På denne baggrund fandt Højesteret, at der var sket en krænkelse, der berettigede til godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26.

I EMD's seneste praksis, heriblandt i *von Hannover nr. 2*, er det snarere metoden end den materielle standard for henholdsvis privatlivsbeskyttelse og ytrings- og informationsfrihed, der er afgørende. Hvis blot den nationale domstol har foretaget en grundig og detaljeret afvejning af modstående hensyn i overensstemmelse med menneskerettighedsdomstolens principper og praksis, vil EMD ikke tilsidesætte den nationale domstols skøn.⁴⁰ I *Lillo-Stenberg mod Norge (2014)* fandt EMD som nævnt, at den norske højesterets dom var i overensstemmelse med

EMRK, og det ville den angiveligt også have været, hvis den norske højesteret havde fundet, at der forelå en privatlivskrænkelse. EMD udtaler således (pr. 44):

»[...] both the majority and the minority of the Norwegian Supreme Court carefully balanced the right of freedom of expression with the right to respect for private life, and explicitly took into account the criteria set out in the Court's case-law which existed at the relevant time. In addition, de facto, the Supreme Court assessed all the criteria identified and developed in the subsequent case-law, notably in *Von Hannover (no. 2)* and *Axel Springer AG ...*«.

Højesteret må i U 2010.2448 H på samme måde som den norske højesteret i *Lillo-Stenberg*-sagen anses for at have opfyldt de krav, som EMD stiller til de nationale domstole ved fortolkning af EMRK art. 8 og 10,⁴¹ idet den sideordner privatlivsbeskyttelsen og ytrings- og informationsfriheden samt inddrager de relevante momenter fra alle de kategorier af kriterier, EMD nævner i *von Hannover nr. 2*.

Dommen lægger således bl.a. vægt på billedernes (manglende) almene interesse, men anfører dog ikke dette som et kriterium af særlig vægt i forhold til de øvrige kriterier. Som bekræftet ovenfor må kriteriet dog på baggrund af EMD's praksis tillægges en særlig vægt. Med den meget brede margin of appreciation, Domstolen har fastslået i denne type sager i *von Hannover nr. 2*, forekommer det imidlertid usandsynligt, at Domstolen vil tilsidesætte nationale domstoles vægning af kriterierne.

4. Afsluttende bemærkninger

Mens dommen i *von Hannover nr. 1* introducerede en markant beskyttelse af kendte personers ret til at modsætte sig offentliggørelse af deres billeder af privat karakter i medierne, må medierne siges at have genvundet noget af det tabte terræn med dommen i *von Hannover nr. 2*. Kredsen af kendte personer, der som udgangspunkt må tåle, at medierne offentliggør detaljer om deres privatliv, er således blevet udvidet med *von Hannover nr. 2*, der samtidig giver medierne adgang til i visse situationer at formidle information om kendte personers private forhold, selvom emnet kun i meget begrænset omfang bidrager til en debat af almen interesse. Det må dog fortsat antages at være i strid med art. 8 at bringe information om kendte, som er helt uden almen interesse og alene varetager underholdningsformål, men *von Hannover nr. 2* giver som nævnt ikke et entydigt svar på dette spørgsmål.

I forhold til dansk ret, hvor det især på grund af formuleringen af straffelovens § 264 a om forbud mod fotografering på *ikke frit tilgængeligt sted* har været antagelsen, at medierne har haft en meget vidtgående adgang til at bringe billeder af kendte personer optaget i det offentlige rum, er det værd at bemærke, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke lægger tilsvarende vægt på, om et billede er taget på et offentligt eller ikke frit tilgængeligt sted. Beskyttelsesgraden afhænger i højere grad af, hvad den pågældende foretager sig på billedet, og der-

39. Jf. også betænkning nr. 601/1971, s. 52-53.

40. Jf. Brian Pillans: *Private lives in St Moritz: Von Hannover v Germany*, *Communications Law* 2012, 17(2), 63-67, s. 66.

41. Jf. Søren Sandfeld Jakobsen m.fl., *Medieretten*, 2013, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 219 og 226.

med af emnet for rapporteringen, end af om den pågældende er afbildet i det offentlige rum. Dette betyder, at medierne ikke kan offentliggøre et billede af en kendt person, alene fordi denne befandt sig på et offentligt sted, hvis afvejningen af de kriterier, EMD opstiller, fører til et andet resultat. Dette gælder særligt, når det pågældende billede ikke har nogen almen interesse.

De danske ugeblade indeholder imidlertid fortsat billeder af kendte personer i rene privatlivssituationer uden nogen form for almen interesse, som ser ud til at være optaget uden deres viden. Det er efter vores opfattelse i strid med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis at offentliggøre sådanne billeder, medmindre der er indhentet samtykke fra de afbildede.